

11. Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva ESĽP v neprospech SR ohľadom trestných konaní – Adamčo, Mucha, Al Alo, Vasaráb a Paulus
Inštitút spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR tzv. „kajúcnici“
Väzobné stíhanie ako možný nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu s OČTK
Podozrenia z manipulácie trestných konaní pri využívaní inštitútu spolupracujúcich osôb
Verejne publikované články a príspevky k uvedeným témam

– vo vzťahu k porušovaniu princípov právneho štátu v trestných konaniach vedených v SR

I. Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva ESĽP v neprospech SR ohľadom trestných konaní – Adamčo, Mucha, Al Alo, Vasaráb a Paulus

Na základe podnetu sťažovateľov po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych prostriedkov **rozhodol Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) vo vzťahu k trestným konaniam**, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie svojich základných práv a slobôd v ostatnej dobe **viacerými rozhodnutiami**, pričom nižšie uvedené sú najdôležitejšie z pohľadu porušovania princípov právneho štátu, základných práv a slobôd a základných zásad trestného konania :

- **Adamčo v. SR – dňa 12.11.2019**
- **Mucha v. SR – 25.11.2021**
- **Al Alo v. SR – 10.2.2022**
- **Vasaráb a Paulus v. SR – 15.12.2022**

Adamčo v. SR – dňa 12.11.2019

<https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-2599/> :

Štrasburg, 12. novembra 2019 – Európsky súd pre ľudské práva vyhlásil rozsudok, ktorým rozhodol o **porušení práva na spravodlivé konanie, zaručeného článkom 6 Dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd**. ESĽP dospel k záveru, že konanie proti sťažovateľovi nespĺňalo požiadavku spravodlivosti a došlo k porušeniu článku 6 Dohovoru.

Mucha v. SR – 25.11.2021

<https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3553/>

Vy publikované 25. novembra 2021

Štrasburg. Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) vyhlásil rozsudky v prípade Petríková proti Slovenskej republike, ktorý sa týkal namietaného porušenia práva na spravodlivé konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a **v prípade Mucha proti Slovenskej republike, ktorý sa týkal namietaného porušenia práva na nestranný súd a práva na prezumpciu neviny v kontexte predchádzajúcich rozhodnutí tohto súdu v tej istej veci podľa článku 6 Dohovoru.**

V prípade Mucha ESĽP konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru.

Al Alo v. SR – 10.2.2022

<https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3666/>

Vy publikované 10. februára 2022

Štrasburg. Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) vyhlásil rozsudok v prípade **Al Alo proti Slovenskej republike**, v ktorom konštatoval porušenie práva **vypočúvať svedkov v trestnom konaní, zaručeného článkom 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru**

Vasaráb a Paulus v. SR – 15.12.2022

<https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3765/>

Vypublikované 15. decembra 2022

Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) vyhlásil rozsudok v prípade **Vasaráb a Paulus proti Slovenskej republike**, v ktorom konštatoval porušenie práva na výsluch svedkov v trestnom konaní, zaručeného článkom 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Podstata pochybení vnútroštátnych orgánov SR v trestných konaniach uvedených nižšie spočíva predovšetkým v nasledovných skutočnostiach:

- **Adamčo v. SR – dňa 12.11.2019:**

využitie inštitútu spolupracujúceho svedka spôsobom, že k odsúdeniu sťažovateľa došlo na základe usvedčujúcej výpovede svedka, ktorý za usvedčenie sťažovateľa získal neprímerané výhody a benefity. Súd sa pri hodnotení motivácie svedka nezaoberali relevantne výhodami a benefitmi získanými týmto svedkom v inom trestnom konaní, v ktorom vystupoval ako obvinený z vraždy. Týmto aspektmi sa nezaoberali ani dovolací súd, ani ústavný súd. Podľa ESĽP sa konajúce súdy nevenovali ani skutočnosti, že tento usvedčujúci dôkaz pochádza od osoby, ktorá bola sama zapletená v danom trestnom čine. Výhoda, ktorú pritom táto osoba získala v danom trestnom konaní, nepredstavovala iba zníženie trestu alebo finančnej sankcie, ale predstavovala praktickú beztrestnosť za trestný čin vraždy. ESĽP tiež podotkol, že všetky rozhodnutia týkajúce sa trestného stíhania tejto osoby boli prijaté prokuratúrou bez akejkolvek súdnej kontroly. Podľa názoru ESĽP, použitie výpovede tohto svedka v trestnom konaní proti sťažovateľovi, vzhľadom na význam tohto dôkazu, nebolo za osobitných okolností prípadu sprevádzané primeranými zárukami na zabezpečenie celkovej spravodlivosti konania.

- **Mucha v. SR – 25.11.2021**

využitie inštitútu dohody o vine a treste vo vzťahu k osobám, ktoré usvedčovali sťažovateľa, o ktorých rozhodli sudcovia, ktorí následne rozhodovali o vine a treste sťažovateľa, sťažovateľ namietal, že mu bolo upreté právo na konanie pred nestranným súdom, a že bola porušená zásada prezumpcie nevinny. Podľa ESĽP navyše nebolo možné pochybovať o tom, že účasť sťažovateľa na trestných činoch bola výslovne a konkrétne uvedená v rozsudkoch konštatujúcich vinu jeho spolupáchateľov. Keďže prvostupňový súd, ktorý rozhodoval o vine sťažovateľa, považoval odsúdenia jeho spolupáchateľov za súčasť prípadu proti nemu, prinajmenšom na prvý pohľad mal zjavnú motiváciu zostať v súlade s predchádzajúcimi rozsudkami, pretože akékoľvek protichodné zistenia v skorších rozsudkoch by mohli podkopať dôveryhodnosť neskorších rozsudkov. Zároveň, vzhľadom na to, že sťažovateľovo odsúdenie bolo do značnej miery založené na dôkazoch poskytnutých spolupáchateľmi, ktorí ho predtým obvinili prostredníctvom priznaní poskytnutých v procese vyjednávania o vine a treste, bola tu zjavná ich motivácia nepopierať svoje skoršie výpovede. Hoci súdy vyššieho stupňa v prípade sťažovateľa mali právomoc zrušiť rozsudok prvostupňového súdu z dôvodu, že súd nebol nestranný, a že došlo k iným zásadným procesným pochybeniam, neurobili tak, a teda nenapravili vady konania. Preto ESĽP konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru.

- **Al Alo v. SR – 10.2.2022**

porušenie práva vypočúvať svedkov v trestnom konaní, zaručeného článkom 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru.

Sťažovateľ sa v sťažnosti podanej na ESĽP sťažoval na údajnú nespravodlivosť trestného konania a tvrdil, že vyšetrovacie úkony boli vykonané bez účasti advokáta napriek tomu, že

vzhľadom na svoju negramotnosť, neovládanie jazyka a závažnosť obvinenia mal mať obhajcu už od momentu vznesenia obvinenia. Ďalej s odvolaním sa na článok 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru tvrdil, že nemal adekvátnu a dostatočnú možnosť spochybníť výpovede dvoch svedkov, na základe ktorých bol odsúdený a ktorí boli vypočutí iba v prípravnom konaní pred policajným orgánom v čase, kedy nemal právneho zástupcu. ESĽP poznámenal, že podľa vnútroštátnych súdov boli výpovede dotknutých svedkov kľúčové pre odsúdenie sťažovateľa. Sťažovateľ sa síce vzdal práva zúčastniť sa na ich konkrétnych výsluchoch v prípravnom konaní, avšak ESĽP podotkol, že v rámci toho sťažovateľovi nebolo poskytnuté žiadne vysvetlenie o dôsledkoch neuplatnenia tohto práva, najmä pokiaľ ide o možnosť použitia akýchkoľvek výpovedí z prípravného konania ako dôkazov na pojednávaní, ak by sa svedok stal nedosiahnuteľným. Podľa ESĽP, vzhľadom na okolnosti prípadu nemožno v žiadnom prípade akceptovať voľbu sťažovateľa nezúčastniť sa osobne na konkrétnom výsluchu dotknutých svedkov v prípravnom konaní a nevypočuť ich pri tejto konkrétnej príležitosti ako implicitné úplné vzdanie sa jeho práva dať ich vypočúvať. V danom prípade okrem toho neboli splnené ani minimálne záruky zodpovedajúce významu tohto vzdania sa práva. Na základe uvedeného ESĽP dospel k záveru, že sťažovateľ bol bez prijateľných dôvodov a bez dostatočných vyvažujúcich faktorov zbavený možnosti vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov, ktorých dôkazy mali pri jeho usvedčení významnú váhu. V dôsledku toho konanie proti nemu ako celok nebolo spravodlivé a došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru.

- Vasaráb a Paulus v. SR – 15.12.2022

porušenie práva na výsluch svedkov v trestnom konaní, zaručeného článkom 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj využitie inštitútu spolupracujúceho svedka spôsobom, že k odsúdeniu sťažovateľa došlo na základe usvedčujúcej výpovede svedka, ktorý za usvedčenie sťažovateľa získal neprimerané výhody a benefity. Sťažovatelia namietali, že súdy sa pri odsúdení opreli najmä o svedectvá svedkov B., C. a D., ktorých výpovede boli podľa sťažovateľov nedôveryhodné a ktorí podľa nich mohli proti nim vypovedať a spolupracovať s vyšetrovateľom výmenou za beztrestnosť alebo z pomsty sťažovateľom. Návrhy sťažovateľov na vykonanie dôkazov v trestnom konaní boli zamietnuté. Odvolávajúci sa na článok 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru sa sťažovatelia na ESĽP sťažovali, že vyšetrovacie orgány a všeobecné súdy nevypočuli svedkov, ktorých žiadali vypočuť s cieľom svedectva v ich prospech. Sťažovatelia chceli, aby boli títo svedkovia vypočutí za účelom preukázania nedostatočného motívu k skutku, ako aj za účelom vyvrátenia výpovede svedka C., na ktorej bolo napokon založené ich odsúdenie. Tvrdili, že pri zisťovaní skutkových okolností prípadu a ich viny sa súdy opierali výlučne o usvedčujúce dôkazy predložené prokurátorom a neuviedli dostatočné dôvody, pre ktoré odmietli vykonať akýkoľvek dôkaz navrhovaný obhajobou. ESĽP vo svojom rozsudku uviedol, že sťažovateľmi navrhované svedectvá sa mali týkať motívu ako štrukturálneho prvku skutku (motív bol súčasťou skutkovej podstaty) a dôveryhodnosti výpovede kľúčového svedka proti sťažovateľom, preto ich ESĽP považoval za relevantné pre podstatu obvinení. Vyšetrovateľ aj špecializovaný trestný súd zamietli návrhy na vykonanie dôkazov tak, že sa najmä odvolali na platné procesné pravidlá, ktoré vo všeobecnosti umožňujú odmietnuť vykonať ďalšie dôkazy, ak je to zbytočné alebo ak sú dôkazy nepodstatné alebo nadbytočné. Vyšetrovateľ a najvyšší súd okrem toho spomenuli, že sťažovateľmi navrhované dôkazy by nemali žiadny vplyv na skutkový stav, ktorý už bol preukázaný na základe iných dôkazov, a že neexistuje nič, čo by spochybnilo už vykonané skutkové zistenia, okrem vlastných tvrdení sťažovateľov. Podľa ESĽP tak vnútroštátne súdy neposkytli dostatočné dôvody pre odmietnutie vykonať dôkazy navrhnuté sťažovateľmi. ESĽP ďalej podotkol, že zo skutkových okolností prípadu sa javí, že orgány preskúmali iba jednu verziu udalostí a odmietli preskúmať verziu predloženú sťažovateľmi a zdôraznil potrebu starostlivého preverovania výpovedí svedkov, ktorí sú sami

zapletení do trestnej činnosti a svedčia výmenou za beztrestnosť alebo iné výhody. ESĽP dospel k záveru, že vzhľadom na to, ako vnútroštátne sudy reagovali na žiadosť sťažovateľov o výsluch svedkov v ich prospech, **bolo konanie ako celok nespravodlivé a došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru**

a teda pri vyššie uvedených trestných konaniach dochádzalo k porušovaniu:

- **práva na spravodlivé konanie**, zaručeného článkom 6 Dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd
- **porušenia práva na nestranný súd a práva na prezumpciu nevinu** v kontexte predchádzajúcich rozhodnutí tohto súdu v tej istej veci podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru
- **porušenie práva vypočúvať svedkov v trestnom konaní**, zaručeného článkom 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru

pričom z vyššie uvedeného je zrejmé, že za **problematické v trestných konaniach vedených v SR proti sťažovateľom vo vyššie uvedených prípadoch ako aj vo všeobecnosti vo vzťahu k iným trestným konaniam vedeným v SR sa javí:**

- **vyžitie inštitútu spolupracujúceho svedka** spôsobom, že k odsúdeniu sťažovateľa došlo na základe usvedčujúcej výpovede svedka, ktorý za usvedčenie sťažovateľa získal neprimerané výhody a benefity
- **vyžitie inštitútu dohody o vine a treste** vo vzťahu k osobám, ktoré usvedčovali sťažovateľa, o ktorých rozhodli sudcovia, ktorí následne rozhodovali o vine a treste sťažovateľa, uvedené sa vzťahuje aj na iné rozhodnutia súdov, v ktorých sudcovia rozhodovali vo vzťahu k osobám, ktoré následne usvedčujú iné osoby v konaniach, v ktorých rozhodujú tí istí sudcovia o vine a treste na základe výpovedí osôb, o ktorých rozhodovali v minulosti
- **nevykonávania dokazovania v oboch smeroch zo strany OČTK, teda nevykonávania dokazovania aj v prospech obvinených/obžalovaných osôb**, a to nie len na základe návrhov na doplnenie/vykonania dokazovania obvinených/obžalovaných osôb (resp. ich obhajcov), ale aj nevykonávanie dokazovania aj v prospech obvinených/obžalovaných osôb ex offa z úradnej povinnosti v zmysle zákonných ustanovení Trestného poriadku

Objektívne je možné skonštatovať, že závery uvedených rozhodnutí ESĽP

- Adamčo v. SR – dňa 12.11.2019
- Mucha v. SR – 25.11.2021
- Al Alo v. SR – 10.2.2022
- Vasaráb a Paulus v. SR – 15.12.2022

vyplývajúce z ich výrokovej a obsahovej stránky napriek ich záväznosti **nie sú relevantným spôsobom zohľadňované v aplikačnej praxi súdov a OČTK v prebiehajúcich trestných konaniach po vydaní uvedených rozhodnutí.**

**Inštitút spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR
Podozrenia z manipulácie trestných konaní pri využívaní inštitútu spolupracujúcich osôb
Väzobné stíhanie ako možný nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu s OČTK**

II. Inštitút spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR

Objektívne je nutné uviesť, že inštitút spolupracujúcich osôb, skrátene v podmienkach SR nazývaných tzv. „kajúcnikov“ je legálny a legitímny inštitút trestného práva, bez ktorého je naozaj veľmi ťažké odhaliť niektoré formy závažnej trestnej činnosti.

Spôsob, akým dochádza k používaniu tzv. „kajúcnikov“ v trestných konaniach vzbudzuje dôvodné pochybnosti pri ich využívaní v trestných konaniach vedených v SR, a to najmä v ostatnej dobe.

Legálnym odborným termínom vyplývajúcim z ustanovení Trestného poriadku je termín – **spolpracujúci obvinený.**

(zo strany viacerých predstaviteľov právnickej obce je používaný širší pojem **spolpracujúce osoby**, spolupracovať s OČTK môžu aj osoby v inom postavení ako v procesnom postavení obvineného).

Pri využívaní inštitútu spolupracujúceho obvineného sú v trestných konaniach využívané predovšetkým nasledovné ustanovenia Trestného poriadku a Trestného zákona:

- §18 a §21 Trestného poriadku – Spoločné konanie a Vylúčenie a spojenie vecí
- § 205 Trestného poriadku - Dočasné odloženie vznesenia obvinenia
- § 215 ods. 3 Trestného poriadku - Zastavenie trestného stíhania obvineného z dôvodu objasňovania zákonom špecifikovanej závažnej trestnej činnosti
- § 218 Trestného poriadku - Podmienečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného
- § 228 ods. 3 Trestného poriadku - Prerušenie trestného stíhania obvineného z dôvodu objasňovania zákonom špecifikovanej závažnej trestnej činnosti
- § 232 Trestného poriadku - Konanie o dohode o vine a treste
- §334 ods. 4 Trestného poriadku - Rozhodnutie o návrhu na dohodu o vine a treste - súd dohodu o vine a treste schváli, potvrdí rozsudkom
- § 39 ods. 2 písm. b), písm. d), písm. e) Trestného zákona - Mimoriadne zníženie trestu - z dôvodu objasňovania zákonom špecifikovanej závažnej trestnej činnosti a využitím inštitútu dohody o vine a treste

Spolpracujúci obvinený (spolpracujúca osoba v širšom význame) tzv. „kajúcnik“ ako páchatel trestnej činnosti svojou výpoveďou musí usvedčovať iné osoby zo závažnej trestnej činnosti, za čo od štátu, konkrétne OČTK – prokuratúry, resp. vyšetrovateľa PZ so súhlasom prokurátora, (resp. aj súdu), získava za svoje svedectvo/svedectvá „odmenu“ – výhody a benefity:

- prepustenie z väzby na slobodu (v drivej väčšine príkazom prokurátora, hoci priznanie a spolupráca nie je dôvodom zániku väzobných dôvodov, naopak uvedené prepúšťanie za „odmenu“ po priznaní a začatí spolupráce je v rozpore s vnútroštátnou judikatúrou, judikatúrou ESĽP a je vyslovene považované za nezákonný nátlak na priznanie a spoluprácu obvineného)
- uloženie podmienečného trestu odňatia slobody namiesto nepodmienečného trestu odňatia slobody (častokrát cez inštitút dohody o vine a treste, kedy je s prokurátorom uzatvorená „výhodná“ dohoda pre obvineného)
- maximálne možné zníženie trestu, teda uloženie čo najmenšieho možného (hoci nepodmienečného) trestu (častokrát cez inštitút dohody o vine a treste, kedy je s prokurátorom uzatvorená „výhodná“ dohoda pre obvineného)
- cesta k hladkému podmienečnému prepusteniu z výkonu trestu odňatia slobody
- lepšie podmienky vo výkone trestu odňatia slobody
- zaradenie do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia
- dočasné odloženie vznesenia obvinenia
- neobvinenie zo spáchanej trestnej činnosti

- vyhnutie sa väzobnému stíhaniu – vyšetrovateľ ani nepodá návrh na vzatie do väzby
- vyhnutie sa trestu prepadnutia majetku
- zmiernenie právnej kvalifikácie trestného činu
- úplná beztrestnosť – zastavenie trestného stíhania alebo podmiennečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného
- prerušenie trestného stíhania pre spoluprácu

Problémom súčasného trestného procesu v trestných konaniach vedených na Slovensku je skutočnosť, že **DOHODY o „SPOLUPRÁCI“ medzi obvineným a OČTK, teda prokuratúrou, či vyšetrovateľmi PZ s požehnaním prokuratúry, nemajú žiadnu predpísanú formu, dokonca sa jedná len o ÚSTNE dohody**

- o ktorých iní pôvodne spoluobvinení a ich obhajcovia ani len netušia
- o ktorých ani súdy konajúce už vo veci samej, či vo väzobnom konaní, nemusia nič vedieť s ohľadom na nepísanú, ústnu dohodu

III. Podozrenia z manipulácie trestných konaní pri využívaní inštitútu spolupracujúcich osôb

Vo vzťahu k využívaniu inštitútu spolupracujúceho obvineného (spolpracujúcich osôb) tzv. „kajúčnikov“ v trestných konaniach **existuje dôvodné podozrenie z manipulácie trestných konaní a inštruovania vypočúvaných osôb tzv. „kajúčnikov“ zo strany vybraných príslušníkov elitnej zložky polície NAKA a ich operatívnych pracovníkov.**

Dokonca existujú závažné podozrenia z možného účelového vedenia trestných konaní vo vzťahu k politicky, ekonomicky a mediálne exponovaným osobám a zapojenia ďalších orgánov aplikácie práva do uvedených podozrení o manipuláciách trestných konaní vedených na Slovensku.

Uznesením Úradu inšpekčnej služby, útvaru inšpekcie, odboru inšpekčnej služby Západ, o vznesení obvinenia zo dňa 13.9.2021 ČVS:UIS-352/OISZ-2021 a Uznesenia o vznesení obvinenia zo dňa 14.9.2021 ČVS:UIS-340/OISZ-2021,

boli obvinení vyšetrovatelia NAKA odbor Bratislava pplk. Mgr. J. Č., mjr. Mgr. P. Ď., zo zločinu marenia spravodlivosti a zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa,
a následne pplk. Mgr. J. Č., mjr. Mgr. P. Ď., mjr. Ing. M. S., mjr. JUDr. Š. M. zo zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa.

Vo vzťahu k trestnému stíhaniu vyššie uvedených príslušníkov NAKA a ich operatívnych pracovníkov je nutné a žiaduce zdôrazniť, že **sa jedná o prebiehajúce a neskončené trestné stíhania**, pričom v zmysle medzinárodných dokumentov a dohovorov, ktorými je Slovenská republika viazaná, v zmysle ustanovení Ústavy SR a aj priamo ustanovení Trestného poriadku **sa na uvedené osoby vzťahuje jeden zo základných inštitútov právneho štátu a demokratickej spoločnosti – prezumpcia nevinu.**

IV. Väzobné stíhanie ako možný nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu s OČTK

Prepustenie z väzby prokurátorom po priznaní a začatí spolupráce spolupracujúcich obvinených tzv. „kajúčnikov“ s OČTK – prepustenie z väzby „za odmenu“:

Opakovane sa vyskytovalo v ostatnej dobe v trestných konaniach vedených v SR **prepustenie z väzby „za odmenu“ - takmer okamžité prepustenie z väzby obvinených, ktorí sa rozhodnú priznať sa a usvedčovať iných z trestnej činnosti**, najmä tých spoluobvinených, ktorí popierajú páchanie trestnej činnosti a ktorí negujú výpovede „prvotných“ spolupracujúcich osôb.

To všetko napriek tomu, že priznanie sa k trestnej činnosti a spolupráca s OČTK nie je v zmysle ustanovení Trestného poriadku, judikatúry a rozhodovacej praxe vnútroštátnych súdov ako aj ESĽP dôvodom na zánik väzobných dôvodov a prepustenie z väzby.

Presne naopak - prepustenie z väzby „za odmenu“ je aj v zmysle slovenskej judikatúry považované za neprípustné s ohľadom na judikatúru ESĽP.

Takisto vnútroštátna judikatúra uvádza, že prepustenie z väzby za popisovaných podmienok je možné považovať za používanie väzby ako nátlakového prostriedku na vynútenie priznania - napr. Uznesenie NS SR 6 Tost 6/2017 zo dňa 22.2.2017 ako aj Uznesenie NS SR 6 Tost 9/2017 zo dňa 14.3.2017 –

„ Prepúšťanie obvinených z väzby na slobodu prokurátorom po tom, čo sa priznali k spáchaniu trestnej činnosti a začali usvedčovať spolupáchateľov naznačuje, že väzba u týchto obvinených mohla byť prostriedkom k vynúteniu priznania, čo je nezákonné“

- <https://www.nsud.sk/rozhodnutia/6tost92017/>
- <https://www.nsud.sk/212216-sk/rozhodnutia/6tost62017/>

Okrem vyššie uvedenej citácie z predmetných uznesení, sú relevantné vo vzťahu k spolupracujúcim osobám tzv. „kajúcnikom“ ešte 3 citácie z týchto rozhodnutí:

- 6 Tost 9/2017 – „Navyše **usvedčujúci obvinení môžu výpovede prispôsobovať už k získaným dôkazom** (napr. výpovede iných usvedčujúcich obvinených) bez hrozby postihu za krivú výpoveď, čo sa prenáša aj do ich procesného postavenia svedka, najmä ak vypovedajú v totožnej veci, v akej boli pôvodne obvinení.“ – **uvedené poukazuje na ďalší „problém“ priznaní a usvedčujúcich výpovedí spolupracujúcich osôb** – a to je prispôsobovanie obsahu ich výpovedí iným vykonaným dôkazom, najmä ak v procesnom postavení obvinených disponovali výsluchmi iných obvinených a svedkov
- 6 Tost 6/2017 – „Príkaz prokurátora je bez akýchkoľvek pochybností nezákonný, lebo v dobe tohto príkazu prokurátora najvyšší súd už rozhodoval o jeho sťažnosti. Príkaz na prepustenie obvineného M. R. mohol vydať už iba predseda senátu tohto súdu v zmysle § 188 ods. 4 Tr. por.“ – **prokurátor ÚŠP GP vydal nezákonný príkaz na prepustenie obvineného z väzby**
- 6 Tost 6/2017 – „Vyjadrené preukazuje, že zo strany vyšetrovateľa a prokurátora dôvodom na prepustenie obvineného M. R. z väzby na slobodu bola iba priznávajúca výpoveď obvineného M. R. bez ohľadu na závažnosť skutkov, ktorých sa mal dopustiť. Tento dôvod je v rozpore s medzinárodnými zmluvami, Ústavou Slovenskej republiky a § 121 ods. 1 Tr. por.. Väzba obvineného nesmie byť prostriedkom na jeho donútenie k priznaniu sa k trestnej činnosti.“ – **uvedené len potvrdzuje možný nezákonný nátlak na priznanie a spoluprácu obvinených zo strany OČTK**

V. Inštitút spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR Väzobné stíhanie ako možný nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu s OČTK

Uvedené inštitúty, jednak inštitút spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR, ako aj väzobné stíhanie ako možný nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu s OČTK sú predmetom rozsiahlej diskusie a polemiky v odbornej právnickej obci, a obsahovo sa jedná o témy, ktoré nie je možné odborne spracovať v skrátenej a zjednodušenej podobe.

Vo verejnom mediálnom priestore sú prezentované názory niektorých predstaviteľov orgánov aplikácie práva, že diskusia o uvedených inštitútoch, predovšetkým zo strany obhajoby trestne stíhaných osôb má za cieľ:

- spomaliť prebiehajúce trestné konania
- prerušiť prebiehajúce trestné konania
- zastaviť prebiehajúce trestné konania

V tejto súvislosti je nutné uviesť, že **uvedenými inštitútmi sa zaoberajú na odbornej úrovni objektívnym a nestranným spôsobom aj sudcovia, prokurátori, advokáti a predstavitelia právnickej akademickej obce.**

Príkladmo je možné poukázať na **spoločné vyhlásenie**

zástupcov **Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a Slovenskej advokátskej komory**

ktoré spoločne prijali dňa 30.6.2022 **po odbornovo-vedeckej rozprave a okrúhлом stole „Zákonnosť a efektívnosť trestného konania s dôrazom na prípravné konanie“** na pôde Právnickej fakulty UK Bratislava **k téme zlepšovania zákonnosti a efektivity prípravného konania:**

https://www.flaw.uniba.sk/detail-aktuality/back_to_page/tlacove-spravy-1/article/zakonnost-a-efektivita-trestneho-konania-s-dorazom-na-pripravne-konanie-spolocne-vyhlasenie/

(celý text vyhlásenia)

– konkrétne časti spoločného vyhlásenia:

„My, predstavitelia najvyšších justičných orgánov, akademickej sféry a advokátskej samosprávy, považujeme v kontexte aktuálneho vývoja v justícii za potrebné zdôrazniť niekoľko základných princípov, bez ktorých nemôže byť úspešne napĺňaný účel trestného konania (t.j. spravodlivé potrestanie páchatel'ov pri súčasnom rešpektovaní základných práv a slobôd):

- Účinný boj proti trestnej činnosti a spravodlivé potrestanie jej páchatel'ov je možné dosahovať **výlučne zákonnými prostriedkami**, a to **pri plnom rešpektovaní základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb**. Každý pokus uplatňovať v trestnom práve prístup „účel svätí prostriedky“ musí byť odmietnutý ako neakceptovateľný a nezlučiteľný s princípmi demokratického a právneho štátu.
- Nevyhnutným predpokladom spravodlivého trestného procesu je, aby **každé relevantné podozrenie zo zneužitia inštitútov trestného konania, osobitne väzby ako zaisťovacieho prostriedku, bolo spoľahlivo vyšetrené.**

- Orgány činné v trestnom konaní si musia plne uvedomiť svoju skutočnú úlohu, ktorou je podľa § 2 ods. 10 štvrtá veta Trestného poriadku **s rovnakou starostlivosťou objasňovať okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a v oboch smeroch vykonávať dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie.** Rezignovanie na plnenie tejto povinnosti môže viesť (a spravidla aj vedie) k deformáciám pri presadzovaní spravodlivosti prostredníctvom trestného konania.

- **K inštitútu spolupracujúceho obvineného, tzv. kajúcnikov:**

o Inštitút spolupracujúceho obvineného, resp. svedka je významným procesným nástrojom v boji proti organizovanému zločinu. Presadzovanie verejného záujmu na odhaľovaní závažnej trestnej činnosti a potrestaní jej páchatelov však nesmie viesť k porušeniu Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými dohovormi chráneného práva na spravodlivý proces.

o Preto **k využívaniu inštitútu spolupracujúceho obvineného, resp. svedka musia orgány činné v trestnom konaní a súdy pristupovať zvlášť obozretne, a to vzhľadom na zvýšené riziko účelovosti výpovede takejto osoby výmenou za ponúknuté alebo získané výhody, ktoré v podmienkach Slovenskej republiky zahŕňajú až možnosť zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného.**

o V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú vo svojej rozhodovacej činnosti zohľadňuje aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ale i Najvyšší súd Slovenskej republiky, **musia byť výpovede týchto osôb starostlivo vyhodnocované už v prípravnom konaní v kontexte ostatných dôkazov, a to osobitne v situácii, ak ide o rozhodujúci usvedčujúci dôkaz.**

JUDr. František Mozner, Najvyšší súd Slovenskej republiky

JUDr. Jozef Kandra, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

JUDr. Martin Puchalla, PhD., Slovenská advokátska komora

doc. JUDr. Eduard Burda, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

prof. JUDr. Sergej Romža, PhD., Univerzita Pavla Jozef Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

prof. JUDr. Jozef Čentéš, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

prof. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., Univerzita Karlova v Prahe, Právnická fakulta

JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D., Univerzita Karlova v Prahe, Právnická fakulta

Taktiež je možné v tejto súvislosti poukázať na konkrétne časti **Výzvy slovenských právnikov proti sústavnému porušovaniu princípov právneho štátu v Slovenskej republike** – www.pravnystat.eu :

My, bývalí a súčasní členovia súdnych orgánov, advokáti, akademici a príslušníci ďalších právnických profesií, týmto vyzývame na dôsledné zachovávanie princípov právneho štátu v Slovenskej republike. (...)

7. Veľkým problémom súčasného stavu je **zneužívanie inštitútu väzby na vytváranie nátlaku na obvineného s cieľom získať jeho priznanie, či spoluprácu pri odhaľovaní inej trestnej činnosti.** Väzobná forma stíhania by nemala byť používaná ako pravidlo a orgány činné v trestnom konaní, politici a verejnosť, by si mali uvedomovať, že nejde o druh trestu. Za zásadný problém považujeme väzbu v prípadoch, v ktorých dochádza k zjavným prieťahom v trestnom konaní zo strany orgánov činných v trestnom konaní. Takáto pokračujúca väzba je v úplnom rozpore so zárukami článku 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. **Na problémy súvisiace s aplikovaním inštitútu väzby na Slovensku, opakovane upozornila aj Slovenská advokátska komora, ktorá volá po verejnej diskusii na túto tému.**

9. Niektoré udalosti roku 2020 vyvolávajú **obavu z ponižujúceho zaobchádzania vo väzbe, pričom existujú podozrenia, že cieľom takýchto praktík je získanie priznania obvineného.** Pokiaľ ide o podmienky väzby v Slovenskej republike, upozorňujeme na urýchlenú potrebu ich zosúladienia s európskymi štandardmi. V tomto ohľade sú dlhodobo ignorované odporúčania Európskeho výboru na zabránenie mučenia (CPT). **Podľa nich je neprípustné, aby osoby v tzv. kolúznej väzbe trávili 23 hodín v cele bez možnosti ďalších aktivít a s veľmi nízkym počtom návštev.**

10. Obavy vzbudzuje aj **používanie výpovede spolupracujúceho svedka ako kľúčového dôkazu v trestných konaniach** proti sudcom alebo policajným funkcionárom, ktorým je umožnené užívať si slobodu výmenou za svedectvo proti konkrétnym osobám. **Poukazujeme na nadužívanie uvedeného inštitútu bez dôsledného preverenia výpovedí takýchto osôb, umožňujúc im využívanie neprimeraných výhod** (napr. absencia zadržania a vznesenie obvinenia, dokonca nezaistenie

majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti). Takéto neprimerané výhody pre spolupracujúcich svedkov v prípade, ak je ich výpoveď jediným priamym dôkazom voči obvinenému, označil Európsky súd pre ľudské práva v prípade Adamčo proti Slovensku ako nesúladne s právom na spravodlivé súdne konanie.

uvedenú Výzvu podpísalo:

- 123 sudcov
- 233 advokátov
- 4 prokurátori
- 3 zástupcovia akademickej obce
- 67 predstaviteľov iných právnických profesií

VI. Verejne publikované články a príspevky k uvedeným témam

K predmetným témam

- **Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva ESĽP v neprospech SR ohľadom trestných konaní – Adamčo, Mucha, Al Alo, Vasaráb a Paulus**
- **Inštitút spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR**
- **Väzobné stíhanie ako možný nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu s OČTK**
- **Podozrenia z manipulácie trestných konaní pri využívaní inštitútu spolupracujúcich osôb**

boli vo verejnom mediálnom priestore uverejnené mnohé články/príspevky, ktoré obsahovo **poukazujú na možnosť porušovania princípov právneho štátu v trestných konaniach vedených v SR v súvislosti s vyššie uvedenými skutočnosťami, príkladmo, z ktorých vyberáme najdôležitejšie citácie:**

<http://www.pravnelisty.sk/rozhodnutia/a1034-rozsudok-eslp-vo-veci-mucha-v-slovenska-republika-zo-dna-25-11-2021> :

Rozsudok ESĽP vo veci Mucha v. Slovenská republika zo dňa 25.11.2021

Publikované: 11. 12. 2021

Michal Mandzák a Marek Para, advokáti

Rozsudok ESĽP vo veci MUCHA v. Slovenská republika zo dňa 25.11.2021, sťažnosť číslo 63703/19

(...) Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) vo veci MUCHA v. Slovenská republika, sťažnosť číslo 63703/19 rozsudkom zo dňa 25.11.2021 rozhodol, že **v dôsledku skutkového vymedzenia trestných činov pripisovaných obvinenému, ktorý neuzavrel dohodu o vine a treste (či neurobil vyhlásenie o vine) bolo úplne totožné s vymedzením skutkov (trestných činov) jeho spolupáchateľov, ktorí dohodu o vine a treste uzavreli, bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces** garantované článkom 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“).

Pri konštatovaní porušenia práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru) označil ESĽP dve veľmi relevantné (viď bod 64.) skutočnosti:

(i) **súd I. stupňa mal zjavný podnet na to, aby zachoval súlad s predchádzajúcimi rozsudkami (pozn. týkajúcimi sa spolupracujúcich obvinených), pretože akékoľvek protichodné zistenia v konaní**

proti tomu obvinenému, ktorý neuzavrel dohodu o vine a treste, teda svoju vinu popieral, by mohli podkopať dôveryhodnosť rozsudkov proti jeho spolupáchateľom (tj. „kajúcnikom“);

(ii) odsúdenie samotného sťažovateľa bolo do značnej miery založené na dôkazoch poskytnutých (spolupracujúcimi) spolupáchateľmi, ktorí ho už obvinili vo svojich priznaniach, ktoré poskytli v procese vyjednávania o vine a treste, v dôsledku čoho mali aj títo tzv. „kajúcnici“, tiež zjavný podnet, aby neodporovali svojim skorším vyjadreniam;

http://www.pravnelisty.sk/clanky/a992-tovaren-na-vyrobu-kajucnikov-alebo-priznanie-obvineneho-ako-ciel-snazenia-v-trestnom-procese?fbclid=IwAR0zJ5jQa2QxFuXCmhJV3Cn4IHqvngWp8PmA_3I_cX6ezaG96n_4Uxr8Wr8 :

Továreň na výrobu kajúcnikov alebo priznanie obvineného ako cieľ snaženia v trestnom procese

Publikované: 22. 08. 2021

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) Cieľom toho článku je preto **poukázať na nesprávnosť pretrvávajúceho názoru v niektorých odborných kruhoch ako aj v médiách, ktoré priznanie obvineného neustále stotožňujú s pravdou** (so zisteným skutkovým stavom). Rovnako tak je motívom na napísanie tohto článku aj **poukázanie na systémové vytváranie reťaze kajúcnikov, ktorá deformuje dokazovanie v trestnom práve a „vrhá“ tiež aj na prípadné pravdivé priznanie obvineného.**

Ide o nepochopiteľné glorifikovanie priznania obvineného, nakoľko výpoveď obvineného je len jeden z dôkazných prostriedkov, obsah výpovede obvineného vôbec nemusí byť pravdivý, respektíve nemusí byť pravdivý v celej svojej šírke. Priznanie obvineného, prípadne popieranie obvineného preto nemožno stotožňovať so zisteným skutkovým stavom o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti.

Obvinený sa môže priznať alebo popierať, jeho výpoveď môže byť pravdivá alebo lživá, obvinený môže ale aj nemusí napomáhať orgánom činným v trestnom konaní; priebeh dokazovania pri zisťovaní skutkového stavu veci preto nesmie závisieť na výpovedi obvineného. Výpoveď obvineného teda nesmie byť pokladaná za najspoľahlivejší dôkaz pravdy v trestnom procese, ktorý by mal mať rozhodujúci význam a po zaobstaraní ktorého končí vyšetrovanie a môže sa pristúpiť k uzatvoreniu dohody o vine a treste.

K tomu, že nie je nič výnimočné, že aj nevinní ľudia sa dokážu nepravdivo priznať k trestnej činnosti z rôznych dôvodov a následne aj krivo svedčiť voči iným osobám a dokonca aj uzatvoriť s prokurátorom dohodu o vine a treste

Je skutočne náhoda, že sa kajúcnici „rodia“ takmer výhradne len v podmienkach väzby, či celý policajného zaistenia? Alebo inak; existuje nejaký kajúcnik v mediálne známých kauzách, ktorý by nebol na slobode? (okrem jedného, ktorý je už vo výkone trestu odňatia slobody). Naozaj nemožno označiť prerod popierajúceho obvineného na kajúcnika za miestenku z väzby a preto aj za určitú formu nátlaku na priznanie sa obvineného? Prečo by sa obvinený nemal priznať k tomu čo je uvedené v uznesení o vznesení obvinenia, bez ohľadu na to, či je to pravda, a udať aj iné osoby, keď vie, že sa tak dostane na slobodu a navyše možno „skončí“ len s podmienkou?

Už to nie sú ojedinelé prípady, ale ide o cielený prístup uplatňovaný v trestnom práve. Ide do určitej miery o sústavne (systematicky) budovaný systém, ktorý je založený na hromadení kajúcnikov a zároveň je od kajúcnikov závislý, pretože na svoje prežitie potrebuje produkovanie ďalších a ďalších obvinených - kajúcnikov, ktorí „prinášajú“ ďalšie a ďalšie podozrenia a ďalších a ďalších obvinených, ktorí sa následne vo výkone väzby transformujú na kajúcnikov a tak sa reťaz podozrení neustále zväčšuje, živí sa novými trestnými vecami a osobami.

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1145-deformovanie-dokazovania-alebo-ako-dokazne-podporit-osamotenu-vypoved-kajucnika> :

Deformovanie dokazovania alebo ako dôkazne podporiť osamotenú výpoveď kajúcnika

Publikované: 23. 10. 2022

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) Za posledné roky zažíva trestné právo masívny „návrat spomienok“ obvinených ako aj odsúdených osôb. Je zjavné, že medzi obvinenými ako aj odsúdenými sa už rozšírilo povedomie o súčasnej praxi niektorých orgánov činných v trestnom konaní, ktoré považujú priznanie za kľúčový (často jediný) dôkaz o trestnej činnosti a za priznanie a vypovedanie voči iných osobám (nezriedka ale len tým správnym osobám) dokážu nasľubovať rôzne benefity (a fakticky stotožniť skutkový stav veci s výpoveďou takejto osoby, ktorá sa následne „rozstrihá“ na skutky do uznesenia o vznesení obvinenia).

Nemožno sa preto diviť, že obvinené ako aj odsúdené osoby si až zázračne podrobne začnú spomínať na to, že aj iné osoby páchali trestnú činnosť a začnú vypovedať o skutkoch, ktoré sa mali odohrať pred viacerými rokmi s cieľom získania benefitu za takúto ich výpoveď. Takáto výpoveď obvineného, či odsúdeného, ktorý si po rokoch „vstúpil do seba“ je však často osamotená a žiadne iné dôkazy ju nepodporujú. Aby však nezostala úplne osamotená, je nutné aspoň vytvoriť dojem, že ju predsa len nejaké tie dôkazy podporujú. A takto začína tzv. deformovanie dokazovania, keď sa určité dôkazy začnú prezentovať ako dôkazy podporujúce usvedčujúcu výpoveď, hoci tomu tak zjavne nie je. Toto „krivenie využitia dôkazov“ je taktiež výraznou súčasťou aplikačnej praxe a možno ho celkom určite označiť za manipulovanie dokazovania a len vytváranie zdania, že výpoveď nezostala osamotená.

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1119-priznanie-obvineneho-ako-koruna-dokazov-a-podanie-obzaloby-za-kazdu-cenu> :

Priznanie obvineného ako "koruna dôkazov" a podanie obžaloby "za každú cenu"

Publikované: 29. 07. 2022

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) Najvyšší súd SR sa vyjadril v uvedenom rozhodnutí k priznaniu obvineného ako dôkazu v trestnom konaní. K nižšie uvedeným právnym záverom najvyššieho súdu ohľadne priznania obvineného je nutné dodať, že v súčasnosti sa priznanie obvineného v trestnom konaní, a to nielen v mediálnom priestore, ale aj u časti orgánov činných v trestnom konaní, glorifikuje (je takmer neslýchané ho spochybňovať, či akokoľvek rozporovať) a nepripustne sa stotožňuje s pravdou, t. j. so skutkovým stavom o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti (skutkový stav sa pritom má ustalať na podklade riadne vykonaného dokazovania a nie len na podklade priznania obvineného). Navyše, priznanie obvineného je v dnešnej aplikačnej praxi často koncom riadneho vedenia dokazovania, po ktorom nezriedka nasleduje už iba dohadovacie konanie alebo spoliehanie sa na to, že obvinený vyhlási v konaní pred súdom vinu. Často tak možno mať dojem, že cieľom trestného konania je získať priznanie obvineného (a to aj za cenu napríklad väzby, či mediálneho tlaku médií spriaznených s určitou skupinou orgánov činných v trestnom konaní) a nie ustáliť skutkový stav veci na podklade dokazovania.

rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Tdo/6/2021 zo dňa 04.07.2022:

„Najvyšší súd s poukazom na zásadu voľného hodnotenia dôkazov (§ 2 ods. 12 Tr. por.) nepriznáva žiadnemu dôkazu a priori osobitný význam, respektíve špeciálnu alebo inak výraznejšiu dôkaznú silu. Záver o zavinení je v zásade možné dokazovať akýmikoľvek zákonnými dôkaznými prostriedkami, súčasne vykonanými zákonne súladným spôsobom, a priznanie obvineného nemožno nielen podceňovať, no ani preceňovať (primerane R 60/1972). Obsah priznania možno považovať za vierohodný iba vtedy, ak je možné túto vierohodnosť preukázať ďalšími vierohodnými dôkazmi (R 38/1968).

Najvyšší súd dáva do pozornosti, že priznanie obvineného ako dobrovoľný prejav vôle nepostačuje samo o sebe ani len ako podklad pre iniciovanie konania o dohode o vine a treste medzi obvineným a prokurátorom, nakoľko je nevyhnutné, **aby bolo priznanie obvineného reflektované v celkových výsledkoch vykonaného dokazovania (resp. vyšetrovania).**

Priznanie obvineného preto nemôže byť vnímané ako „koruna dôkazov“ (corona probationem – prvok, ktorý bol typický pre inkvizičné súdne systémy, v ktorých rámci bolo práve priznanie obvineného, častokrát vynútené rôznymi druhmi mučenia) a základom dokazovania ako takého. Naopak, priznanie musí byť podporené aj inými dôkazmi, ktoré toto priznanie potvrdzujú. Priznaniu musí zodpovedať aj celková dôkazná situácia.

Priznanie obvineného nemožno považovať za dôkaz takej „sily“, ktorý by v zásade úplne „zatienil“ napríklad objektívne verifikované skutočnosti preukazujúce nevinu obvineného, respektíve negujúce prijatie záveru, že vôbec k trestnému činu došlo. Prijatím opačného výkladu by tak bolo možné ad absurdum dospieť k právne neudržateľnému záveru, ktorý by umožňoval potrestanie súc objektívne nevinného, avšak „dobrovoľne vinného“ podozrivého s prihliadnutím na jeho vlastné (hoci vôbec nekorešpondujúce s ostatnými predbežne ustálenými skutkovými závermi) vyhlásenie o tom, že spáchal skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie.

Skôr vo veci konajúce súdy (ako aj prokurátor) ale vôbec nevenovali pozornosť rozdielnemu popisu údajného spáchania skutkov obvineným a popisu, ktoré uvádzali poškodené, pričom sa uspokojili s jedným vyhlásením obvineného o tom, že je vinný zo spáchania tam uvedených čiastkových útokov (trpiaceho zásadnými rozpormi) bez prihliadnutia na neskôr prezentované obhajobné námietky obvineného a ním tvrdené skutočnosti spočívajúce v popretí tohto „priznania“.

Orgány činné v trestnom konaní a súdy mali prihliadnúť na všetky dostupné a v konaní použiteľné dôkazy a zistené skutočnosti, nakoľko priznanie obvineného (ktoré neskôr obvinený navyše poprel a na tomto postoji zotrval prakticky doposiaľ) **ich v žiadnom prípade nezbavuje úradnej povinnosti zistiť skutkový stav, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti v rozsahu potrebnom pre ich rozhodnutie“.**

http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1039-preparacia-obvineneho-ako-vysetrovacia-metoda-sluziaca-na-ziskanie-priznania-obvineneho?fbclid=IwAR2885fCddBzd6hr8o2kSpI5Vh1r7rLGwncnIXNV15_p6b0chfuEwWY8rNQ :

"Preparácia" obvineného ako vyšetrovacia metóda slúžiaca na získanie priznania obvineného

Publikované: 03. 01. 2022

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) Metóda preparovania obvineného je účinná vyšetrovacia metóda ako možno priviesť popierajúcu obvinenú osobu k tomu, aby začala „dobrovoľne“ spolupracovať s políciou, urobila kajúce výpovede a prípadne označila za páchatelov aj iné osoby, na ktorých sa potom zase môže uplatniť metóda preparácie. Pri metóde preparácie obvineného teda hrá úlohu striedanie strachu, neistoty, beznádeje, izlovovanosti a sľubovaný systém výhod a odmien. Počíta sa tu s naviteľnosťou človeka vo väzbe a s túžbou človeka zase normálne žiť. Ráta sa s psychologickým predpokladom, že ten ktorého všetci opustili je náchylný sa zlomiť a je teda menej odolný voči ovplyvňovaniu. Táto metóda je „vynikajúca“ aj preto, že jej využitie v praxi je ťažko odhaliteľné.

Metódu preparácie obvineného ako spôsob získania priznania obvineného a prípadne aj udania iných osôb je nutné dôrazne odmietnuť. Ide o metódu, ktorú je potrebné považovať za tortúru a to preto, že ide o násilný zásah do psychiky človeka, o neprípustné ovplyvňovanie jeho vôle s cieľom, aby kajúčne piznal svoju vinu a je bez významu, či skutočnú alebo vymyslenú. V tomto smere možno uviesť aj § 121 ods. 1 Tr. por. veta druhá, podľa ktorého obvinený nesmie byť k výpovedi ani k priznaniu nijakým nezákonným spôsobom donucovaný. Metódu preparácie obvineného pritom celkom určite nemožno označiť za zákonný spôsob donútenia obvineného k priznaniu.

<http://www.pravnelisty.sk/rozhodnutia/a984-k-nedoveveryhodnosti-vypovedi-kajucnikov-v-konkretnej-veci-a-k-podozreniu-z-manipulovania-s-vypovedmi-kajucnikov> :

K nedôveryhodnosti výpovedí kajúcnikov v konkrétnej veci a k podozreniu z manipulovania s výpovedmi kajúcnikov

Publikované: 24. 07. 2021

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) Krajský súd v Bratislave na podklade odvolania prokurátora preskúmaval oslobodzovací rozsudok okresného súdu v tzv. drogovej trestnej veci, v ktorej bola obžaloba v rozhodujúcej miere založená na výpovedí tzv. kajúcnikov. **Podstata odvolacieho konania sa teda týkala posudzovania dôveryhodnosti výpovedí troch kajúcnikov, ktorí mali podľa obžaloby usvedčovať obžalovaného, pričom krajský súd sa stotožnil s rozsudkom okresného súdu a odvolanie prokurátora zamietol.**

Krajský súd v Bratislave v tomto smere vo svojom uznesení (podstatné dôvody sú uvedené v celistvosti nižšie) najskôr zdôraznil, že

„výpoveď tzv. kajúcnika nie je možné v trestnom konaní odmietnuť iba preto, že ide o výpoveď spolupracujúceho svedka (páchatela), resp., že by bola takáto výpoveď nedôveryhodná iba z dôvodu, že ide o výpoveď kajúcnika; na strane druhej však platí aj to, že výpoveď kajúcnika nemožno mechanicky považovať za pravdivú len preto, že ide o výpoveď páchatela, ktorý spolupracuje s políciou, ale výpoveď kajúcnika je nutné dôsledne (obozretne) posudzovať (preverovať a hodnotiť) a to nielen samostatne, ale aj v spojení s inými dôkazmi vykonanými v danom trestnom konaní“.

Krajský súd v Bratislave, v zhode s názorom okresného súdu, však nepovažoval výpovede tzv. kajúcnikov v danej trestnej veci za dôveryhodné, t. j. také, ktoré by samé osobe postačovali na uznanie viny obžalovaného zo spáchania žalovaného trestného činu. **Krajský súd v Bratislave ich nedôveryhodnosť videl, okrem iného, v tom, že**

a) išlo o vystupňovanú snahu kajúcnikov usvedčiť obžalovaného uvádzaním stále nových a nových skutočností (...)

b) iní svedkovia vypovedali, že kajúcnici sa svoje výpovede učili a vyslovili podozrenie z možného navádzania na výpoveď kajúcnikov zo strany polície (...)

c) selektívne výpovede jedného z kajúcnikov (...)

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a914-kult-kajucnika-ako-trend-roku-2020-alebo-co-nas-moze-naucit-pripad-prokuratora-judr-jozefa-mamraka> :

Kult kajúcnika ako trend roku 2020 alebo čo nás môže naučiť prípad prokurátora JUDr. Jozefa Mamráka

Publikované: 29. 12. 2020

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) V roku 2020 ma v trestnom práve **prekvapila až náboženská viera v pravdivosť výpovedí kajúcnikov** (spolupracujúcich obvinených, či korunných svedkov). **Orgány činné v trestnom konaní vo svojich uzneseniach o vznesení obvinenia, súdy vo svojich väzobných uzneseniach, či viaceré médiá vo svojich opakujúcich sa článkoch sa pri tejto téme doslova až predhánali v hľadaní tých správnych argumentov, z ktorých predsa musí byť každému jasné, že kajúcnik nemá dôvod klamať, hovorí pravdu a ak niekto klame, tak to musí byť práve osoba voči ktorej kajúcnik vypovedá.**

Posadnutosť zaručenou pravdovravnosťou kajúcnika nemá pritom žiadny racionálny základ, pretože trestné konanie nie je založené na viere, ale je založené na dokazovaní a navyše, k obozretnosti pri hodnotení výpovedí kajúcnika nás zaväzuje minulosť a to napríklad aj prípad prokurátora JUDr. Jozefa

Mamráka, ktorý je podrobnejšie popísaný nižšie. **O tom, či niekto hovorí alebo nehovorí pravdu nerozhoduje viera, ale rozhoduje o tom dokazovanie. Výpoveď kajúcnika nie je žiadna „skratka“ v dokazovaní, pri ktorej postačí lakonické (a tak trochu absurdné) konštatovanie, že kajúcnik nemá dôvod klamať a ďalšie dokazovanie (napríklad overovanie výpovede kajúcnika inými dôkazmi) sa stáva vedľajším (zbytočným) produktom trestného procesu.**

V Trestnom poriadku pritom neexistuje žiadne ustanovenie, z ktorého by sa dalo vyvodiť, že výpoveď kajúcnika je nejaký „super dôkaz“ (či dôkaz dôkazov – ako sa to často podsúva verejnosti), pri ktorom platí tzv. prezumpcia pravdivosti (mechanickej vierohodnosti) takéhoto dôkazu. Rovnako tak **v Trestnom poriadku nikto nenájde prezumpciu lživosti výpovede toho, voči komu kajúcnik vypovedá** a už vôbec v Trestnom poriadku nemožno nájsť ustanovenie, z ktorého by sa dalo vyvodiť, že výpoveď kajúcnika by sa mala overovať až po vznesení obvinenia osobám, ktoré ako páchatelov označuje vo svojej výpovedi a nie ešte predtým. **Ide o rovnocenné dôkazy a nie je žiadny dôvod dávať, bez ďalšieho dokazovania, prednosť výpovedi kajúcnika, automaticky ju označovať za pravdivú a naivne predpokladať už na začiatku trestného stíhania vierohodnosť práve výpovede kajúcnika. Takéto hodnotenie dôkazov je svojvoľné, nie je vedené žiadnymi logickými argumentami a preto porušuje ustanovenia Trestného poriadku.**

Všetky osoby vypovedajúce v trestnom konaní v akomkoľvek procesnom postavení (oznamovateľ, podozrivý, svedok, poškodený, obvinený, znalec) **môžu klamať úplne, čiastočne alebo aj hovoriť pravdu.** Pri žiadnej z osôb vypovedajúcich v trestnom konaní **nie je dopredu zaručené, že vypovedá pravdu; to platí o to viac pri kajúcnikovi, ktorý je sám páchatelom trestnej činnosti** (pokiaľ si ju sám nevymyslel) **a aby sa vyhol trestu musí usvedčovať nielen seba, ale hlavne iné osoby** (priznanie je síce poľahčujúca okolnosť, ale aj zaručený trest a preto kajúcnik musí hovoriť najmä o iných osobách).

Orgány činné v trestnom konaní ako aj súdy by pri výpovedi kajúcnika mali mať vždy na pamäti, že výpoveď kajúcnika je začiatok dokazovania a nie jeho koniec a bez náležitého preverenia tejto výpovede by na podklade neoverenej výpovede kajúcnika nemalo byť ani vznesené obvinenie. Do výrokovkej časti uznesenia o vznesení obvinenia je totiž nutné dať skutkové zistenie a skutkové zistenie nemožno stotožňovať s neoverenou informáciou poskytnutou kajúcnikom.

Zaujímavým trendom roku 2020 v súvislosti s výpoveďami kajúcnikov je aj **rozhodovanie súdov o väzbe. Obvinené osoby, ktoré popierajú tvrdenia kajúcnikov a popierajú trestnú činnosť, ktorá sa im kladie za vinu sa nachádzajú vo väzbe (dôvod väzby je takmer vždy identický a to podľa § 71 ods. 1 písm. b), písm. c) Tr. por.) a je bez významu, či sú tieto popierajúce osoby obvinené za prečin, zločin, jeden skutok, prípadne pokračovací, či opakovaný trestný čin (respektíve, či sa skutok stal pred dvomi rokmi, piatimi alebo desiatimi) a kajúcnici, respektíve tie obvinené osoby, ktoré sa dostatočným spôsobom priznali (prípadne okrem vlastného priznania aj začali vypovedať na iné osoby) sa nachádzajú na slobode** (buď vôbec neboli obvinené alebo na nich nebol podaný návrh na väzbu, prípadne bol, ale následne bol vzatý späť, respektíve boli obvinené osoby prepustené z väzby na slobodu prakticky ihneď po ich priznaní).

Inštitút väzby pritom nemá nič spoločné s inštitútom kajúcnika, t. j. Trestný poriadok nikde nestanovuje, že osoba, ktorá sa stala kajúcnikom nemôže alebo by nemala byť vo väzbe, ak sú dané dôvody väzby a už vôbec Trestný poriadok nikde nestanovuje, že ak sa obvinený neprizná, ak nepotvrduje svojím priznaním výpoveď kajúcnika, tak vo väzbe byť musí. **Priznanie, samé osobe, nie je dôvodom na nevzatie obvineného do väzby, či prepustenie obvineného z väzby a popieranie trestnej činnosti, samé osobe, zase nemôže byť dôvodom na vzatie obvineného do väzby.**

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a863-o-utajenych-dohodach-medzi-prokuratorom-a-kajucnikom-v-trestnom-konani> :

O utajených dohodách medzi prokurátorom a kajúcnikom v trestnom konaní

Publikované: 23. 07. 2020

JUDr. Peter Šamko sudca Krajského súdu v Bratislave

(...) Podnetom na napísanie tohto príspevku bol rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESLP) zo dňa 12.11.2019 vo veci Admačo v. Slovenská republika (sťažnosť č. 45084/14), ktorý sa zaoberal dokazovaním trestnej činnosti za pomoci výpovede kajúcnika a skončil pre Slovenskú republiku pomerne neslávne (konštatovaním porušenia článku 6 Dohovoru).

Vzhľadom k tomu, že výpoveď kajúcnika je často jediným usvedčujúcim dôkazom o možnej trestnej činnosti, je mimoriadne dôležitým dôsledné overovanie a hodnotenie takejto výpovede, nakoľko tá môže byť pravdivá, avšak môže byť aj zámerne skreslená, či nepravdivá a to napríklad s cieľom získať čo najväčšie výhody od prokuratúry, respektíve motivovaná snahou rozdrobiť, či preniesť svoju vinu na iné osoby a vytvoriť si tak lepšiu pozíciu na vyjednávanie výhod za poskytnutie svedectva.

ESLP vo veci Adamčo v tomto smere zdôraznil, že použitie výpovedí poskytnutých svedkami výmenou za ich beztrestnosť alebo iné výhody môže spochybniť spravodlivosť konania proti obvinenému a môže vyvolať závažné otázky v tom ohľade, že takéto výpovede sú už zo samej ich podstaty manipulovateľné a môžu byť poskytnuté výlučne s cieľom získať výhody ponúkané výmenou za nich alebo s cieľom osobnej pomsty. Riziko, že osoba môže byť obvinená a odsúdená na základe neoverených tvrdení, ktoré nie sú nevyhnutne nezištné, preto nemožno podceňiť.

ESLP k nedôslednosti hodnotenia výpovede kajúcnika v rozhodnutí vo veci Adamčo uviedol, že *nebolo tvrdené a ani inak zistené, že pri posudzovaní dôkazu poskytnutého (kajúcnikom) M. v rámci trestného konania proti sťažovateľovi bola venovaná osobitná pozornosť skutočnosti, že tento dôkaz pochádza od svedka, ktorý sa sám zúčastnil na predmetnom trestnom čine. Naopak, skôr sa zdá, že dôkaz bol preskúmaný a posúdený vnútroštátnymi súdmi ako každý iný dôkaz. V tomto ohľade ESLP konštatuje, že intenzita prieskumu vyžadovaného vo vzťahu k dôkazu poskytnutého komplicom je priamo úmerná významu dohody, ktorú tento komplic získa výmenou za dôkaz, ktorý poskytne. V posudzovanom prípade výhoda, ktorú M. získal, prevýšila zníženie trestu alebo finančnú výhodu, keďže znamenala prakticky beztrestnosť za zločin vraždy.*

Z uvedenej citácie rozhodnutia ESLP možno vyvodiť, že špecifickosť postavenia kajúcnika, ktorý formálne vypovedá ako svedok o možnej trestnej činnosti iných osôb, hoci svedok z materiálneho hľadiska nie je (je totiž páchatelom trestnej činnosti) spôsobuje to, že výpoveď takéhoto svedka nie je možné považovať za koniec dokazovania (tak ako sa to často deje v slovenských právnych pomeroch), ale má ísť o začiatok dokazovania a takáto výpoveď kajúcnika by sa nemala preceňovať (glorifikovať, či automaticky považovať za pravdivú), ale mala by sa dôsledne preverovať a to aj motivácia kajúcnika spolupracovať s prokuratúrou.

V tomto smere ESLP vo veci Adamčo uviedol, že výhody, ktoré kajúcnik M. získal, mu boli poskytnuté v rámci právomoci prokuratúry a prokuratúra je v Slovenskej republike organizovaná ako jednotná hierarchia. To predpokladá určitý stupeň koordinácie, ktorý je v posudzovanom prípade ďalej naznačovaný aj určitým personálnym spojením v podobe účasti prokurátora Š. v rôznych konaniach. ESLP sa domnieva, že predbežný benefit, z ktorého M. ťažil v čase trestného konania proti sťažovateľovi nemožno oddeliť od celkovej výhody, ktorú získal v súvislosti so svojím vlastným trestným stíhaním za vraždu K. výmenou za jeho svedectvo, ktorým usvedčil sťažovateľa. Okrem iného ESLP poznamenal, že všetky rozhodnutia týkajúce sa trestného stíhania M. boli prijaté výlučne v rámci právomoci prokuratúry bez akejkoľvek súdnej kontroly.

ZÁVEREČNÉ HODNOTENIE:

Objektívne je možné skonštatovať, že závery uvedených rozhodnutí ESLP

- Adamčo v. SR – dňa 12.11.2019
- Mucha v. SR – 25.11.2021
- Al Alo v. SR – 10.2.2022
- Vasaráb a Paulus v. SR – 15.12.2022

vyplývajúce z ich výrokovej a obsahovej stránky napriek ich záväznosti **nie sú relevantným spôsobom zohľadňované v aplikačnej praxi súdov a OČTK v prebiehajúcich trestných konaniach po vydaní uvedených rozhodnutí.**

Napriek skutočnosti, že všetky vyššie uvedené skutočnosti **Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva ESLP v neprospech SR ohľadom trestných konaní – Adamčo, Mucha, Al Alo, Vasaráb a Paulus,**

skutočnosti ohľadom **Inštitútu spolupracujúcich osôb v trestných konaniach v SR, Väzobného stíhania ako možného nátlakového prostriedku na priznanie a spoluprácu s OČTK, Podozrenia z manipulácie trestných konaní pri využívaní inštitútu spolupracujúcich osôb**

boli opakovane publikované a prezentované vo verejnom mediálnom priestore, o ktorých aj z titulu výkonu svojej právomoci

bolo informované samotné Ministerstvo spravodlivosti SR,

ktoré viaceré skutočnosti verejne mediálne publikovalo na vlastnej webovej stránke, a ktoré sa podieľalo na príprave podkladov pre

samotný dokument – PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE - Správa o právnom štáte 2022, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku Sprievodný dokument OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Správa o právnom štáte 2022 Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu v Európskej únii (ďalej v texte len – „Správa 2022“) zo dňa 13.7.2022,

uvedené skutočnosti **absolútne absentujú v predmetnej**

Správe o právnom štáte 2022, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku Sprievodný dokument OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Správa o právnom štáte 2022 Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu v Európskej únii (ďalej v texte len – „Správa 2022“) zo dňa 13.7.2022

hoci všetky vyššie uvedené skutočnosti sú dôležité pre posúdenie stavu právneho štátu v SR,

a poskytujú relevantné informácie o porušovaní princípov právneho štátu v trestných konaniach vedených v SR.

